

І. О. Макаренко
к. е. н., асистент
ДВНЗ «УАБС НБУ»

ЕТИЧНА СКЛАДОВА У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З НАПРЯМУ «ОБЛІК І АУДИТ»

Майже 10 років професійні бухгалтери і аудиторі України мають керуватися у своїй діяльності нормами Кодексу етики професійних бухгалтерів Міжнародної федерації бухгалтерів (Code of Ethics for Professional Accountants), оскільки Рішенням Аудиторської палати України від 18.04. 2003 № 122 даний Кодекс набув чинності у редакції 2001 р. Ряд вимог щодо дотримання принципів аудиторської етики та незалежності наведено у ст. 19. «Обов'язки аудиторів і аудиторських фірм» та ст. 20 «Спеціальні вимоги» Закону України «Про аудиторську діяльність» від 22 квітня 1993 р № 3125-XII.

Міжнародні стандарти освіти професійних бухгалтерів Міжнародної федерації бухгалтерів (International Education Standards), надають вихованню етичних якостей та особових професійних компетенцій бухгалтерів і аудиторів особливого дидактичного змісту і значення.

У Стратегічному плані Міжнародної федерації професійних бухгалтерів на 2013-2016 рр. (IFAC Strategic Plan for 2013-2016) одним з напрямів реалізації місії федерації названо забезпечення етичності поведінки, що демонструється професійними бухгалтерами.

Зважаючи на вищевикладене і звертаючи увагу на необхідність дотримання принципів професійної етики у світлі світової фінансової кризи 2007-2009 рр. та роль професійної бухгалтерської спільноти у ній, слід підкреслити беззаперечну важливість включення до процесу підготовки фахівців з напрямку «Облік і аудит» етичної складової.

Професійна етика як сукупність основоположних принципів, вимог і правил поведінки, унормованих практикою певної професійної спільноти, притаманна і професійним бухгалтерам.

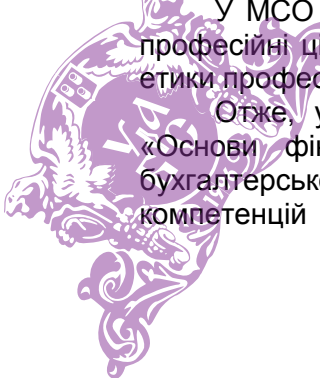
Важливість розуміння принципів професійної етики та основ етичної поведінки, а також реалізація вказаних принципів і основ на практиці майбутніми бухгалтерами і аудиторами обумовлюється суспільною значимістю професії, потребою у підвищенні рівня довіри до професійних послуг.

Міжнародні стандарти освіти професійних бухгалтерів містять прямі вказівки щодо обов'язковості врахування етичної складової у процесі фахової підготовки. Так, Міжнародний стандарт освіти (МСО – IES) 2 «Зміст програм професійної освіти бухгалтерів» чітко визначає дисципліни, які повинні бути включені в програму професійної освіти. Поряд із загальноприйнятими дисциплінами: фінансовий облік і звітність, управлінський облік і контроль, оподаткування, ділове і комерційне право, аудит, інформаційні технології, економіка, менеджмент, маркетинг, міжнародний бізнес, зазначаються і такі дисципліни як ділова етика та професійні цінності і етика.

МСО 3 «Професійні навички» виділяє ряд необхідних для визнання професійним бухгалтером навичок і компетенцій, у т.ч. особових, важливе місце серед яких посідають вміння враховувати професійні цінності та етику у процесі прийняття рішень.

У МСО 4 «Професійних цінності, етика і відносини» сформульовані загальні професійні цінності, етичні принципи і норми відносин, що не суперечать Кодексу етики професійних бухгалтерів.

Отже, у ході вивчення нормативних та вибіркового навчальних дисциплін «Основи фінансового контролю і аудиту» «Аудит», «Професійні стандарти бухгалтерського обліку» з метою розвитку особистих якостей та професійних компетенцій майбутніх бухгалтерів і аудиторів, включення до розгляду тем,

пов'язаних з вивченням професійної етики, є імперативною вимогою Міжнародних стандартів освіти професійних бухгалтерів.

Особливу увагу викладач повинен звернути на прикладне застосування фундаментальних принципів етики: чесності (порядності) і об'єктивності, професійної компетентності і належної ретельності, конфіденційності, професійної поведінки та дотримання технічних стандартів, роз'яснення їх суті та особливостей прийняття рішень бухгалтерами і аудиторами, заснованих на етичній системі цінностей.

Формування системи знань етичних норм і правил у майбутніх бухгалтерів і аудиторів потребує також ознайомлення з типовими загрозами професійної етики (загрози власного інтересу, тиску, особистих стосунків, власної оцінки та захисту), розвитку навичок їх чіткої ідентифікації у практичних ситуаціях, і, що найважливіше – вмінь приймати застережні заходи щодо їх усунення.

Серед таких застережних заходів, що запобігають проявам неетичної поведінки професійних бухгалтерів та сприяють вирішенню етичних конфліктів, слід розглянути як заходи, що розроблені професійними організаціями чи регуляторними органами, так і заходи, що створюються у робочому середовищі професійного бухгалтера.

Практичну значимість мають і обґрунтування випадків настання відповідальності професійних бухгалтерів за невиконання вимог Кодексу етики (зауваження, попередження, призупинення та припинення членства у професійній організації).

До прикладу, реалізація наведених рекомендації у практиці викладання облікових дисциплін може здійснюватися з використанням методу кейсів «case-study», що базується на широкому історичному матеріалі та публіцистичних відомостях щодо скандалів, пов'язаних з недотриманням фундаментальних принципів аудиторської етики найбільшими аудиторськими компаніями світу. Зокрема, гучні судові справи, пов'язані з банкрутствами відомих корпорації Enron, WorldCom, Parmalat та ін., а також матеріали розслідування ролі і участі аудиторів у цих справах, можуть слугувати основою для написання кейсів та їх обговорення на практичних заняттях, побудованих за технологією мікрвикладання.

Організація розгляду студентами кейсів у мікро-групах, мотивація до застосування студентами методів мозкового штурму, праксеологічного та аксіологічного аналізу, стимулювання жвавої дискусії та проблемно-орієнтованої рефлексії наприкінці розгляду – є важливими завданнями, що постають перед викладачем у процесі проведення практичних занять, присвячених професійній етиці за методом кейсів.

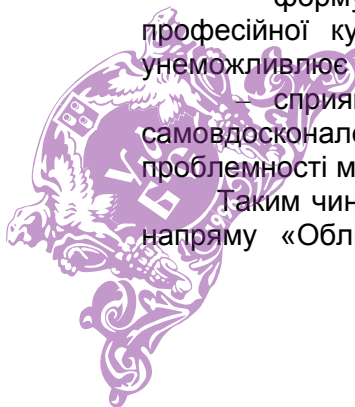
Врахування етичної складової у процесі викладання облікових дисциплін дозволить сформувати у студентів цілісну систему ціннісних орієнтирів, моральних якостей, знань, навичок, вмінь (компетенцій), необхідних сучасним фахівцям, що надають професійні послуги, а саме:

- здатності до всебічного критичного аналізу етичних конфліктів, та моделювання сценаріїв їх розвитку, вмінь працювати в команді та вести дискусію, поважаючи моральні принципи інших студентів, а також синтезу знань теоретичного та практичного характеру у сфері професійної етики;

- формування системи професійних цінностей як невід'ємної складової професійної культури, заснованої на фундаментальних принципах етики, що унеможлиблює порушення цих принципів у майбутній практичній діяльності;

- сприяння розвитку таких особистих якостей як здатність до навчання і самовдосконалення, усвідомлення необхідності етичної поведінки, гнучкості та проблемності мислення.

Таким чином, розуміння важливості етичної складової у підготовці фахівців з напрямку «Облік і аудит», включення відповідних тем, присвячених основам

професійної етики у навчальний процес мають виключне значення у вихованні та навчанні свідомих, висококваліфікованих майбутніх бухгалтерів і аудиторів, які володіють ключовими професійними знаннями, цінностями і компетенціями відповідно до Кодексу етики та Міжнародних стандартів освіти професійних бухгалтерів Міжнародної федерації бухгалтерів.

State Higher Educational Institution
“UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE”

Державний вищий навчальний заклад
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”

